

democracy) aimed at forming mental unity student – important features of the new teacher for a united Europe; training manuals («books to read» for students-teachers); creation of the Continental pedagogical university on territory of one of the countries of the European educational space.

Keywords: Pedagogical Constitution of Europe; professional training of teacher; teacher.

Стаття надійшла до редакції 03.08.2017

Прийнято до друку 05.10.2017

УДК 378.091(44)

Людмила Козак

ORCID iD 0000-0002-4528-1905

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри дошкільної освіти,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
б-р. І. Шамо, 18/2, 02154 м. Київ, Україна,
l.kozak@kubg.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ВИЩИХ ШКОЛАХ ФРАНЦІЇ

У статті висвітлено особливості організації французької системи вищої педагогічної освіти. В 2013 р. була завершена реорганізація університетів, в структуру яких увійшли Вищі школи з підготовки педагогічних кадрів (фр. *Les Écoles supérieures du professorat et de l'éducation*). У статті подано характеристику етапів підготовки педагогічних кадрів у новостворених школах за магістерською програмою *Master MEÉF* – магістр у галузі навчання, освіти та професійної підготовки, яка розрахована на два роки навчання та передбачає поглиблення спеціально-наукової підготовки протягом першого року, психолого-педагогічну й загальноосвітню підготовку, а також педагогічну практику протягом усього періоду навчання у Вищій школі з підготовки педагогічних кадрів.

Ключові слова: вища школа з підготовки педагогічних кадрів; магістр у галузі навчання, освіти та професійної підготовки; педагогічна освіта; реформа вищої педагогічної освіти.

Вступ. Модернізація освіти в Україні відбувається в контексті намірів держави щодо входження в європейський освітній простір, підписання нею положень Болонської конвенції. Важливість державної співпраці об'єктивно потребує зближення її освітньої системи з аналогічними структурами розвинених країн Європи. Важливою умовою успішної реалізації цього завдання може стати вивчення європейського досвіду розвитку освіти, зокрема дослідження особливостей організації педагогічної освіти у західноєвропейських країнах. Актуальність цієї проблеми очевидна, тому що які б модернізації не відбувалися в системі освіти, всі вони в кінцевому підсумку виходять на вчителя, від рівня професійної підготовки якого безпосередньо залежать стан і перспективи розвитку освіти в будь-якій країні.

Досвід підготовки вчителів у Франції, де формування системи педагогічної освіти є одним із пріоритетних напрямків державної політики, цілком співзвучний багатьом сьогодишнім проблемам вітчизняної освіти. У процесі свого розвит-

ку французька система підготовки вчителів вже вирішувала проблеми, що стоять сьогодні перед українською педагогічною освітою: розробка державних стандартів педагогічної освіти; пошук ефективних шляхів відбору абітурієнтів на педагогічні спеціальності; вдосконалення змісту професійної підготовки і організації навчально-виховного процесу тощо. Саме тому існує потреба у проведенні аналізу сучасного стану організації педагогічної освіти у Франції, виявленні її особливостей, а також у прогнозуванні перспектив запозичення французького досвіду за умови критичного його осмислення, що допомогло б у виробленні нових підходів до організації педагогічної освіти в Україні.

Аналіз педагогічних досліджень показав, що увагу дослідників привертають проблеми педагогічної освіти та професійної підготовки педагогічних кадрів у Франції, зокрема, такі аспекти: система педагогічної освіти вчителів (В. П. Лащихіна), підготовка вчителів для середніх навчальних закладів (О. В. Романенко), підготовка вчителів іноземних мов (О. В. Голотюк), гуманізація

педагогічної освіти (Е. Г. Харченко). Водночас проблема організації педагогічної освіти як важливої складової вищої освіти Франції, що зазнала у 2013 р. значних змін відповідно до Закону про реорганізацію школи Французької Республіки, залишається актуальною та недостатньо висвітленою.

З огляду на викладене, **метою статті** є дослідження особливостей організації сучасної педагогічної освіти у вищих школах Франції задля подальшого їх врахування у підготовці педагогічних кадрів в Україні.

Історія та сучасність педагогічної освіти. До 1991 р. педагогічну освіту здобували в так званих «Ecoles Normales». Їх навчальні плани мали потужну філософську складову, але не давали випускникам достатніх компетенцій для того, щоб стати успішними вчителями-предметниками. Випускники Нормальних шкіл працювали, переважно, вчителями початкової і неповної середньої школи. Щодо старших класів середніх шкіл (ліцеїв), то в них працювали у переважній більшості випускники університетів відповідної спеціальності, які вважалися відмінними фахівцями у викладанні предметів, однак їх педагогічна підготовка була або дуже низькою, або зовсім відсутньою.

Розвиток такої ситуації призвів до кризи в шкільній освіті та соціального напруження в країні. 10 липня 1989 р. Національна Асамблея французького парламенту прийняла Програмний Закон про загальні принципи організації системи освіти (фр. Loi d'orientation du 10.07.1989). Закон визначив основні національні пріоритети в галузі освіти на найближчі десятиліття. Важливим пунктом цього закону вважається заснування вищого навчального закладу з професійної підготовки педагогічних кадрів. Стаття 17 Закону передбачає створення «при кожній академії, починаючи з 1 вересня 1990 р., університетського інституту з професійної підготовки вчителів (un institut universitaire de formation des maîtres)» (Loi d'orientation sur l'éducation (n°89-486 du 10 juillet 1989).

Новостворені інститути успадкували від нормальних шкіл (які увійшли до складу університетів) педагогічні традиції, а від класичного університету - якісну предметну підготовку. Вступати до Інституту підготовки вчителів дозволялося студентам, що закінчили два курси університету, отримавши диплом про загальну вищу освіту (DEUG), або студентам, що отримали трирічну університетську освіту з дипломом «ліценціата» (Licence) будь-якої спрямованості та після успішного складання державного іспиту з 1-2 предметів, які випускник у перспективі збирався викладати.

Таким чином, суть французької реформи педагогічної освіти полягала в тому, щоб відтермінувати час для прийняття рішення щодо вибору професії вчителя, а вивчення предмета викладання і психолого-педагогічних дисциплін розвести в часі

(Аналитический доклад о международном опыте реформирования педагогического образования).

Початок ХХІ ст. ознаменувався новою кризою як світових освітніх систем, так і професії вчителя. У зв'язку з цим, у Франції протягом останнього десятиліття основні дослідження, пілотні проекти і реформи в галузі освіти стосувалися саме вищої школи і, особливо, вищої педагогічної освіти.

Слід зазначити, що на кожному черговому етапі розвитку системи освіти потрібне прийняття нових законів для регулювання і узгодження її різних секторів і видів освітньої діяльності, для створення нових типів освітніх установ і визначення їх статусу, для розподілу повноважень як всередині самої системи освіти, так і при її взаємодії з іншими державними і суспільними інститутами (Кананькіна, 2013, с. 101–122). Так, 10 серпня 2007 р. було прийнято Закон «Про вищу професійну освіту», що затвердив поетапну реорганізацію університетів і інститутів для підготовки вчителів (IUFM) з метою поліпшення якості професійної освіти. Передбачалося введення до 2012 р. нових класифікацій і ступенів, декларувалася бюджетна і кадрова університетська автономія.

До 2013 р. перший цикл навчання в університеті передбачав початковий етап вищої освіти, на якому протягом двох років здійснювалася загальнонаукова підготовка. Після закінчення видавався «диплом про загальну університетську освіту» (DEUG), який був необхідною умовою для продовження освіти на більш високому рівні в будь-якому вищому навчальному закладі. Другий цикл університетської освіти складався з двох послідовних однорічних ступенів, що завершувалися отриманням дипломів «Ліценціата» (ліцензія) і «Метріз» (Master), кожен з яких розглядався як диплом про закінчену вищу освіту. Маючи диплом про загальну дворічну університетську освіту, студенти, які вирішили стати вчителями, могли переходити в Університетські інститути для підготовки вчителів (IUFM). По завершенню там ще двох років навчання (з почерговим присвоєнням ступенів «Ліценціата» і «Метріз»), вони могли приступати до професійної діяльності. Тобто, щоб стати вчителем початкової або середньої школи, досить було чотирирічного терміну навчання (Дудко, 2016, с. 120–130).

У 2013 р. в результаті проведеної реорганізації Університетські інститути для підготовки вчителів (IUFM) були замінені на Вищі школи з підготовки педагогічних кадрів (фр. ESPE – Les Écoles supérieures du professorat et de l'éducation). Навчання майбутніх учителів подовжилося, як мінімум, на рік, істотно розширився і збагатився зміст освіти. Було збільшено години на проходження практики в школах і вдосконалено умови для проведення науково-дослідницької роботи. Нові вищі школи здійснюють підготовку вчителів початкової та середньої ланки, викладачів вузів, на-

укових працівників і представників практично всіх професій, так чи інакше пов'язаних з освітою, тоді як існуючі раніше університетські інститути для підготовки вчителів готували тільки працівників для дошкільних установ, початкової і середньої школи. Також нові школи (ESPE) організують курси підвищення кваліфікації і перекваліфікації працівників освіти, готують вихователів і завідувачів дитячих садків (ESPE : Les Écoles supérieures du professorat et de l'éducation). Остаточно реструктуризація системи вищої педагогічної освіти була закріплена Законом про освіту від 8 липня 2013 р. про реорганізацію школи Французької Республіки (LOI n° 2013-595 du 8 juillet 2013 d'orientation et de programmation pour la refondation de l'école de la République). Відтепер до випускників педагогічних відділень висуваються підвищені вимоги, але їй надаються значно ширші можливості в сфері працевлаштування, підвищення кваліфікації, проведення наукових досліджень тощо.

На сьогоднішній день налічується 30 вищих шкіл з підготовки педагогічних кадрів – по одній в кожній академії (L'annuaire des ESPE (Écoles Supérieures du Professorat et de l'Éducation). Слід зазначити, що в системі освіти Франції існує особливе позначення навчальних округів, так звані академії (фр. académie). Йдеться про територіальний поділ Франції на навчальні округи під керівництвом академій. З 1 січня 2016 р. академії збігаються з межами адміністративних округів Французької Республіки. Сучасна Франція розділена на 30 адміністративних округів, і, відповідно, на 30 академій (Décret n° 2015-1616 du 10 décembre 2015 relatif aux régions académiques). Академії несуть відповідальність за всі питання державного утворення даного регіону (кадри, бюджет тощо) і підпорядковуються Міністерству національної освіти або Міністерству вищої освіти і наукових досліджень. Кожною академією керує ректор, який обирається викладачами відповідного регіону за поданням президента республіки. Ректорат академії знаходиться в найбільшому місті відповідного регіону (Code de l'éducation. Version consolidée au 22 juin 2013).

За новим законом Вищі школи з підготовки педагогічних кадрів (ESPE) є структурними підрозділами Державних установ наукового, культурного і професійного характеру (фр. EPSCSP – établissements publics à caractère scientifique, culturel et professionnel). Всі французькі університети (їх у Франції 85) і Великі школи (фр. Grand Ecole) віднесені до Державних установ наукового, культурного і професійного характеру. Ці установи є автономними і мають «розширені обов'язки і свободи» відповідно до Закону «Про свободу і обов'язки університетів» від 22 липня 2013 р. (LOI n°2013-660 du 22 juillet 2013). Хоча Вищі школи з підготовки педагогічних кадрів (ESPE) інтегровані в університети, вони мають свій власний режим

управління (шкільну Раду на чолі з директором). Директор Вищої школи призначається строком на п'ять років спільним наказом міністрів вищої та національної освіти за пропозицією Ради школи (ESPE : Les Écoles supérieures du professorat et de l'éducation).

Відтепер у Франції можна стати вчителем тільки після п'яти років навчання, отримавши диплом Майстр2 (M2) в галузі навчання, освіти та професійної підготовки (Master Métiers de l'Enseignement, de l'Éducation et de la Formation).

Щоб почати навчання у Вищій школі з підготовки педагогічних кадрів (ESPE), студенти повинні пройти спочатку повний перший цикл навчання в університеті (три роки) з присудженням ступеня Лісанс (фр. Licence). При переході з університету в ESPE конкурсу не існує, а перехід дозволяється студентам зі ступенем Лісанс будь-якого спрямування. Але вступати до Вищих шкіл з підготовки педагогічних кадрів може лише особа, яка склала вступний іспит (найчастіше це письмовий тест з французької мови й математики), пройшла співбесіду та має французьке громадянство або є громадянином держави-члена Європейського Союзу (на університетську освіту ця вимога не поширюється) (Enseigner de la maternelle à l'élémentaire : le CRPE). При цьому абітурієнт повинен чітко визначитися, ким він хоче бути: вчителем школи, викладачем коледжу або ліцею з правом викладання загальноосвітніх або спеціальних наук. Слід зазначити, що позитивну відповідь про зарахування отримують не всі бажаючі.

Згідно з Законом від 2013 р. всі ESPE пропонують магістерську програму Master MEEF – магістр у галузі навчання, освіти та професійної підготовки (Master Métiers de l'Enseignement, de l'Éducation et de la Formation), яка розрахована на два роки навчання та передбачає поглиблення спеціально-наукової підготовки протягом першого року, психолого-педагогічну й загальноосвітню підготовку, а також педагогічну практику протягом усього періоду навчання в ESPE.

Програма навчання в ESPE є частиною професійного зростання майбутнього педагога, що починається ліцензією і триває упродовж всього професійного життя. Навчання організовано таким чином, щоб забезпечити чергування освітнього процесу в університеті з педагогічною практикою та роботою в школі. Такий підхід до навчання сприяє тісному зв'язку між вищою освітою, професійною підготовкою і науковими дослідженнями в галузі освіти (Les ESPE pour former les futurs enseignants).

Щоб стати вчителем, студент має пройти так званий професійний тренінг, що включає 5 послідовних кроків: 1-й – отримати ступінь Лісанс; 2-й – вступити в ESPE на M1 MEEF, успішно пройти навчання та стажування; 3-й – скласти конкурсний іспит, підтвердивши свій рівень M1 MEEF та отримати сертифікат; 4-й – вступити в ESPE на M2 MEEF, ефективно поєднувати навчання та роботу вчителя

в школі; 5-й – отримати диплом Master MEEF і позитивний висновок академічного журі. Стати штат-

ним вчителем (Les ESPE pour former les futurs enseignants) (див. Рис. 1).

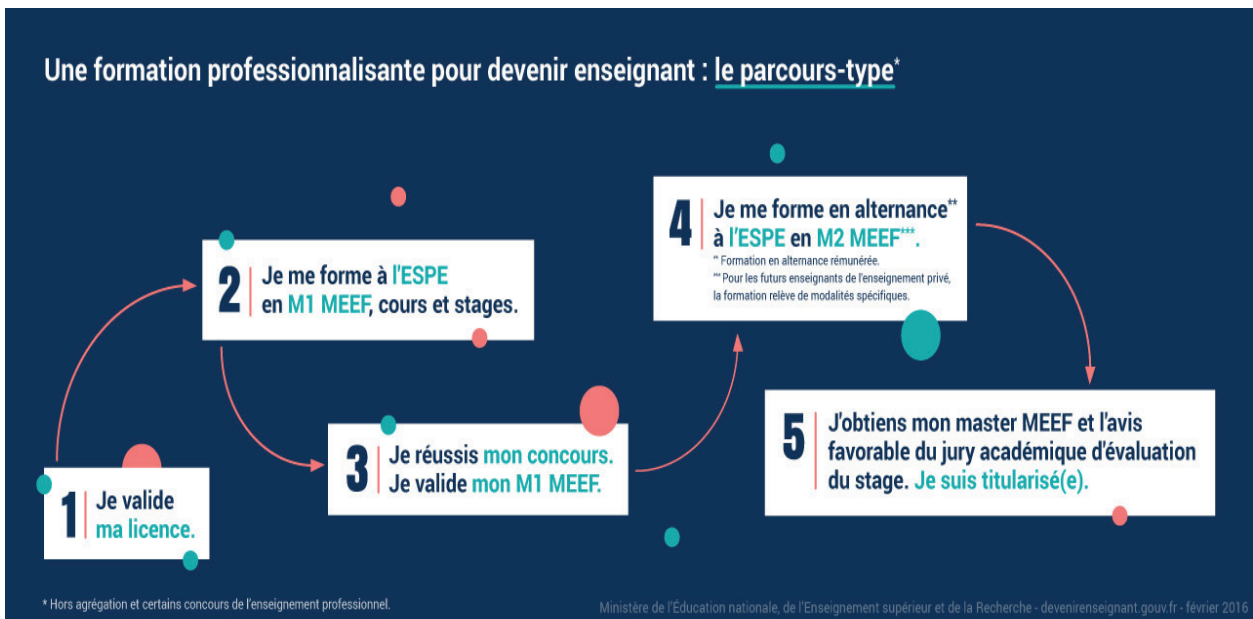

Рис. 1. Професійний тренінг, щоб стати вчителем: стандартний курс.

Метою ESPE є забезпечення високого рівня теоретичної підготовки майбутніх фахівців та супровід їх входження у професію вчителя шляхом взаємопов'язаних курсів та дисциплін, практико-орієнтованих занять в обраній галузі, педагогічної практики, стажування в школі, додаткової спеціалізації тощо.

У підготовці магістрів за програмою MEEF беруть участь педагогічні кадри з різних верств суспільства: вчителі першого і другого ступеня, викладачі ESPE, спеціальні майстер-тренери з підготовки вчителів, практикуючі фахівці у сфері національної освіти (інспектори, керівники та ін.). Множинний характер таких команд забезпечує якість педагогічної освіти та її своєчасну експертизу. Також центральним у змісті програми MEEF є навчання цифровим технологіям, використання інноваційних методів та засобів, міжнародні стажування, проведення наукових досліджень, написання дисертації тощо. Така підготовка сприяє формуванню навичок, які будуть корисні вчителям упродовж всієї їхньої кар'єри (Les ESPE pour former les futurs enseignants).

Розглянемо етапи підготовки педагогічних кадрів у новостворених школах.

На початковому етапі другого навчального циклу Master студент вибирає профільну спеціальність. Так, обравши I ступінь (enseignement du 1 degré), студент може стати вчителем материнської та початкової школи; II ступінь (enseignement du 2 degré) дає можливість працювати викладачем загальноосвітніх коледжів та професійних ліцеїв, викладачем фізичної культури та спорту тощо); III ступінь – підтримка в галузі освіти (encadrement éducatif) – дозволяє стати головним радником з питань освіти (CPE), а практична інженерна підготовка (pratiques et ingénierie de la formation) дає можли-

вість працювати у сфері інформаційних технологій в освіті.

Підготовка майбутніх освітян включає підготовку з обраного предмету (спеціальності) та загальнонаукову підготовку, в якій виокремлюються обов'язкові і вибіркові дисципліни. Тому частина занять є спільною для всіх студентів ESPE. Це ядро дисциплін, які сприяють розвитку загальної культури та згуртованості всіх членів освітнього співтовариства. Зміст основної частини навчального плану охоплює такі сфери: секуляризм і республіканські цінності; професійні дії, пов'язані з навчальною ситуацією; знання, пов'язані з учнями класу; трансверсальні питання освіти і основні соціальні проблеми; боротьба проти всіх дискримінацій; дитяча психологія; державне право; спеціальна освіта і виховання учнів з обмеженими можливостями; соціологія громадськості; управління школою; практика навчання; педагогічна техніка; професійне спілкування (голос, мова тіла тощо); управління конфліктами і насильство; боротьба з гендерними стереотипами; етика; різноманітність шкільного життя; професійна позиція; спільна робота педагога з батьками тощо (Les ESPE pour former les futurs enseignants).

Як було відзначено, навчання в ESPE триває два роки: перший рік M1 MEEF присвячений переважно заняттям з обраною спеціальністю. Крім лекцій і семінарів, студенти проходять педагогічну практику, яка триває від 4-х до 6-ти тижнів. Програмою практики передбачено ознайомлення студентів в загальних рисах із проблемами освіти, з різними циклами навчання дітей, відвідування уроків у середній і початковій школах, їх аналіз, а також проведення уроків спільно з вчителем. Практика проходить під керівництвом викладачів ESPE та вчителів

школи, в якій вона організовується. Також, студенти багато часу проводять у Центрі педагогічної документації, де вчать самостійно працювати, використовуючи технічні й аудіовізуальні засоби, різну документацію, що стосується системи освіти. Велика увага приділяється самостійній роботі студентів. Величезна кількість письмових робіт і творів на різноманітні теми з усіх предметів, реферати та курсові роботи є нормою для французьких студентів.

Після закінчення першого року навчання для отримання ступеня Master 1 (M1) студенти повинні здати профільні іспити (зазвичай два письмових і два усних), що дозволяє їм перейти на другий рік навчання і отримати статус державного службовця. Цей статус дає право студентам отримувати мінімальну заробітну плату даної категорії службовців (на противагу стипендії першого курсу, яка значно менша). Зарплата накладає певні обов'язки: безумовне відвідування занять і стажувань; заборона на будь-який вид іншої оплачуваної діяльності; підготовка до випускного екзамену, а в разі провалу – повторне проходження курсу вже без зарплати; направлення на роботу в той департамент, від якого вони отримували заробітну плату (Дудко, 2016, с. 120–130).

Другий рік навчання присвячений, в основному, професійній підготовці. Важливим є досить тривале педагогічне стажування – сім тижнів, з яких три – проведення уроків під керівництвом викладача і чотири – самостійно, замість учителя, але у його присутності (Дудко, 2016, с. 120–130).

Слід зазначити, що стажист-студент є вчителем у повному розумінні слова: він відповідає за успішне проходження програми, оцінювання дітей, бере участь в радах класу, співпрацює з батьками учнів тощо. Вчителі-наставники, відповідальні за підготовку по предмету, відвідують заняття кожного студента-стажера з метою надання підтримки або консультація. За результатами кожного відвідування з учителем класу проводиться співбесіда-аналіз.

Стажування завершується екзаменом, який приймає спеціальна комісія під керівництвом інспектора Академії та за участю педагогічних консультантів. Пройшовши всі етапи професійної підготовки у

Вищій школі та склавши теоретичний і практичний екзамен, майбутні вчителі завершують навчання. Випускникам присуджується національний ступінь магістра у сфері навчання, освіти та професійної підготовки і видається диплом Майстер 2 професійний (Master 2 Professionnel). На другому циклі навчання можливо також присудження ступеня Майстер 2 у сфері наукових досліджень (Master 2 Recherche) з наступним продовженням освіти з метою отримання ступеня доктора (PhD).

Висновки. У процесі проведеного дослідження виявлено особливості організації педагогічної освіти у Вищих школах з підготовки педагогічних кадрів Франції: здобуття педагогічної освіти на базі диплому ліценціата та конкурсних вступних випробовувань; підготовка майбутніх педагогічних кадрів за магістерською програмою Master MEÉF – магістр у галузі навчання, освіти та професійної підготовки, що розрахована на два роки та передбачає баланс між навчанням та стажуванням в школі; складання конкурсних іспитів після першого року навчання на право заміщення вакантних посад викладачів французьких навчальних закладів різних типів; проходження студентами упродовж другого року навчання оплачуваного педагогічного стажування, що має на меті спростити перехід до практичної діяльності і розвивати науково-дослідницькі уміння студентів; підвищення кваліфікації та перекваліфікації вчителів початкової та середньої ланки, що забезпечує вирішення завдань неперервної професійної освіти; підготовка педагогів-дослідників, викладачів для вищих навчальних закладів. Французькі Вищі школи з підготовки педагогічних кадрів активно і різнобічно займаються науковими розробками, консультуванням щодо їх застосування, видачею висновків і експертиз; розвивають і просувають інноваційні методики навчання, що сприяє тісному зв'язку між науковими дослідженнями, професійною підготовкою та педагогічною практикою.

Подальшим напрямом перспективних наукових розвідок автора є дослідження особливостей підготовки майбутніх вчителів материнських і початкових шкіл у Вищих школах Франції.

Література

- Аналитический доклад о международном опыте реформирования педагогического образования URL: <https://www.hse.ru/data/2013/10/09/1280356165/> (дата звернення: 20.08.2017).
- Дудко С. А. Преобразования в системе высшего педагогического образования Франции после реформ 2013 года. *Ценности и смыслы*. 2016. № 5 (45). С. 120–130.
- Кананькина Е. С. Система профессионального обучения во Франции. *Административное право и практика администрирования*. 2013. № 11. С. 101–122. doi: 10.7256/2306-9945.2013.11.781. URL: http://e-notabene.ru/al/article_781.html (дата звернення: 27.07.2017).
- Code de l'éducation. Version consolidée au 22 juin 2013. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do?cidTexte=LEGITEXT000006071191&idArticle=LEGIARTI000006525378&dateTexte=&categorieLien=cid> (дата звернення: 05.07.2017).
- Décret n° 2015-1616 du 10 décembre 2015 relatif aux régions académiques. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/eli/decret/2015/12/10/MENG1523843D/jo> (дата звернення: 05.07.2017).
- Enseigner de la maternelle à l'élémentaire : le CRPE. URL: <http://www.devenirenseignant.gouv.fr/pid33983/enseigner-maternelle-elementaire-crpe.html> (дата звернення: 05.08.2017).

- ESPE : Les Écoles supérieures du professorat et de l'éducation. URL: <http://www.education.gouv.fr/cid72796/espe-les-ecoles-superieures-du-professorat-et-de-l-education.html> (дата звернення: 02.08.2017).
- L'annuaire des ESPE (Écoles Supérieures du Professorat et de l'Éducation). URL: <http://vocationenseignant.fr/l-annuaire-des-espe-ecoles-superieures-du-professorat-et-de-l-education> (дата звернення: 15.07.2017).
- Les ESPE pour former les futurs enseignants. URL: <http://www.devenirenseignant.gouv.fr/pid33962/les-espe-pour-former-les-futurs-enseignants.html> (дата звернення: 24.07.2017).
- Loi d'orientation sur l'éducation (n°89-486 du 10 juillet 1989). URL: <http://www.education.gouv.fr/cid101274/loi-d-orientation-sur-l-education-n-89-486-du-10-juillet-1989.html> (дата звернення: 20.07.2017).
- LOI n° 2013-595 du 8 juillet 2013 d'orientation et de programmation pour la refondation de l'école de la République. URL: <http://www.education.gouv.fr/cid102387/loi-n-2013-595-du-8-juillet-2013-d-orientation-et-de-programmation-pour-la-refondation-de-l-ecole-de-la-republique.html> (дата звернення: 05.07.2017).
- LOI n°2013-660 du 22 juillet 2013. Chapitre 1er: Principes relatifs a la création et a l'autonomie des établissements publics a caractère scientifique, culturel et professionnel. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000027735009> (дата звернення: 05.07.2017).

References

- Analiticheskij doklad o mezhdunarodnom opyte reformirovaniya pedagogicheskogo obrazovaniya [Analytical report about international experience in the reform of teacher education]*. Retrieved from <https://www.hse.ru/data/2013/10/09/1280356165/> (rus).
- Dudko, S. A. (2016). Preobrazovaniya v sisteme vyssheho pedagogicheskoho obrazovaniya Frantsyi posle reform 2013 hoda [Transformations in the system of higher education in France after the reforms of 2013]. *Values and meanings*, 5 (45), 120-130 (rus).
- Kananykina, E. S. (2013). Sistema professionalnogo obucheniya vo Frantsyi [Vocational training system in France]. *Administrative Law and Administrative Practice*. №11. pp. 101-122. doi: 10.7256/2306-9945.2013.11.781. Retrieved from http://e-notabene.ru/al/article_781.html (ukr).
- Code de l'éducation. Version consolidée au 22 juin 2013*. Retrieved from <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do?cidTexte=LEGITEXT000006071191&idArticle=LEGIARTI000006525378&dateTexte=&categorieLien=cid> (fre).
- Décret n° 2015-1616 du 10 décembre 2015 relatif aux régions académiques*. Retrieved from <https://www.legifrance.gouv.fr/eli/decret/2015/12/10/MENG1523843D/jo> (fre).
- Enseigner de la maternelle à l'élémentaire : le CRPE*. Retrieved from <http://www.devenirenseignant.gouv.fr/pid33983/enseigner-maternelle-elementaire-crpe.html> (fre).
- ESPE: Les Écoles supérieures du professorat et de l'éducation*. Retrieved from <http://www.education.gouv.fr/cid72796/espe-les-ecoles-superieures-du-professorat-et-de-l-education.html> (fre).
- L'annuaire des ESPE (Écoles Supérieures du Professorat et de l'Éducation)*. Retrieved from <http://vocationenseignant.fr/l-annuaire-des-espe-ecoles-superieures-du-professorat-et-de-l-education> (fre).
- Les ESPE pour former les futurs enseignants*. Retrieved from <http://www.devenirenseignant.gouv.fr/pid33962/les-espe-pour-former-les-futurs-enseignants.html> (fre).
- Loi d'orientation sur l'éducation (n°89-486 du 10 juillet 1989)*. Retrieved from <http://www.education.gouv.fr/cid101274/loi-d-orientation-sur-l-education-n-89-486-du-10-juillet-1989.html> (fre).
- LOI n° 2013-595 du 8 juillet 2013 d'orientation et de programmation pour la refondation de l'école de la République*. Retrieved from <http://www.education.gouv.fr/cid102387/loi-n-2013-595-du-8-juillet-2013-d-orientation-et-de-programmation-pour-la-refondation-de-l-ecole-de-la-republique.html> (fre).
- LOI n°2013-660 du 22 juillet 2013. Chapitre 1er: Principes relatifs a la création et a l'autonomie des établissements publics a caractère scientifique, culturel et professionnel*. Retrieved from <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000027735009> (fre).

ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ВЫСШИХ ШКОЛАХ ФРАНЦИИ

Козак Людмила, доктор педагогических наук, доцент, профессор кафедры дошкольного образования, Киевский университет имени Бориса Гринченка, б-р. им. И. Шамо, 18/2, 02154 г. Киев, Украина, l.kozak@kub.edu.ua

В статье освещены особенности организации французской системы высшего педагогического образования. В 2013 году была завершена реорганизация университетов, в структуру которых вошли Высшие школы по подготовке педагогических кадров (фр. Les Écoles supérieures du professorat et de l'éducation (ESPE)). В статье дана характеристика этапов подготовки педагогических кадров во вновь созданных школах по магистерской программе Master MEÉF – магистр в области обучения, образования и профессиональной

подготовки, которая рассчитана на два года обучения и предусматривает углубление специально-научной подготовки в течение первого года, психолого-педагогическую и общеобразовательную подготовку, а также педагогическую практику в течение всего периода обучения в ESPE.

Ключевые слова: высшая школа по подготовке педагогических кадров; магистр в области обучения, образования и профессиональной подготовки; педагогическое образование; реформа высшего педагогического образования.

FEATURES OF THE PEDAGOGICAL EDUCATION ORGANIZATION IN HIGHER SCHOOLS OF FRANCE

Kozak Luydmila, EdD, Docent, Professor of the Department of Preschool Education Senior, Borys Grinchenko Kyiv University, 18/2 I. Shamo b., 02154 Kyiv, Ukraine, l.kozak @kubg.edu.ua

The article shows the features of the organization of the French system of higher pedagogical education. In 2013 was finished the reorganization of universities, which structure is included The Higher Schools of preparation of pedagogical staff (fr. Les Écoles supérieures du professorat et de l'éducation (ESPE)). The article describes the stages of preparation pedagogical staff in newly created schools: the stage of general university preparation, during which future teachers acquire general scientific knowledges; the stage of professional preparation, which combines theoretical classes with pedagogical practice and should prepare the students for a competition for vacant teacher's positions; the stage of professional pedagogical preparation, which includes didactic preparation and pedagogical internship in school; the stage of continuing education, which gives the opportunities to certification training and self-improvement. Revealed the features of professional pedagogical preparation of teachers: gaining pedagogical education on the base of a licensee diploma and competitive entrance examinations; passing state exams to define professional qualification, holding of which ensures the selection of worthy candidates for the position of school teachers; pedagogical internship, which has a purpose to simplify passing to practical activity and to develop scientific research skills of students.

Keywords: higher school of preparation of pedagogical staff; master of studying, education and professional preparation; pedagogical education; reform of higher pedagogical education.

Стаття надійшла до редакції 01.09.2017

Прийнято до друку 05.10.2017